

JİNEKOLOJİK KANSERLERDE TEDAVİ VE BAKIM

Ayça DEMİR YILDIRIM¹

Giriş

Jinekolojik kanserler, dünya çapında önemli bir hastalık yükü oluşturmaktadır. GLOBOCAN (Global Cancer Statistics) 2020 tahminlerine göre, dünya genelinde yılda yaklaşık olarak 19.292.789 yeni vaka tespit edilmektedir (1). Bu vakaların %16'sını jinekolojik kanserler oluşturmakta ve yıllık kadın kanserine bağlı ölümlerin %14'ünden sorumludur (2). Ancak bu kanserlerin önemli bir kısmı obezite ve tütün kontrol programları, human papillomavirüs (HPV) aşı programları, hastalığın erken belirtilerini tanıma farkındalığı programları ve ulusal nüfus tabanlı tarama programları gibi basit önlemlerle önlenabilir veya erken teşhis edilebilmektedir. Jinekolojik onkologlar, cerrahlar ve cerrahi bakımı veren hemşire ve ebelerin oluşturduğu multidisipliner bir sağlık hizmeti verilmesi, radyoterapi ve kemoterapi merkezlerini içeren iyi yapılandırılmış tedavi imkanlarının olması ve zamanında hizmet sunulması kanser tedavisinde iyi bir prognoz sağlayabilmekte ve jinekolojik kanserlere bağlı ölümlerin önemli bir kısmını engelleyebilmektedir (3).

2022 yılında yaklaşık olarak 113,520 yeni jinekolojik kanser vakası teşhis edilecek ve bu hastalıklardan yaklaşık olarak 33,620 kadın hayatını kaybedecektir. En yüksek insidans ve mortalite tahmini olarak yumurtalık kanseri (21,750 vakalar ve 13,940 ölüm), uterus korpusu kanseri (65,620 vakalar ve 12,590 ölüm) ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, ayca.demir@uskudar.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8385-3954

bir semptom yükü yaşarlar. Hastalar ağrı, mide bulantısı, yorgunluk, iştahsızlık, nöropati, cinsel işlev bozukluğu, depresyon ve anksiyete dahil olmak üzere hem fiziksel hem de psikolojik semptomlardan etkilenir. Semptom yönetimi, “hastalar ve aileleri için acıya neden olan ve yaşam kalitelerini etkileyen çok sayıda sorunu ele alan tedavileri” içeren palyatif bakımın ana ilkesidir. Palyatif bakım, hastalık seyrinin herhangi bir noktasında uygun olabilir ve yaşamı uzatan veya iyileştirici tedavilerle eş zamanlı olarak sunulabilir (37) .

Dünya Sağlık Örgütü’ne (DSÖ) (2015) göre palyatif bakımın amacı; ağrının ve diğer problemlerin fiziksel, psikososyal ve spiritüel gereksinimlerin karşılanması yoluyla hastanın acı çekmesinin önlenmesi ve yaşam kalitesinin geliştirilmesidir (WHO, 2015). Palyatif bakım; günümüzde dünyanın birçok ülkesinde uygulanan, hasta ve ailesinin ihtiyaçlarına yönelik verilen kanıt temelli ve dinamik bir bakım hizmetidir (45).

Sonuç olarak kanser tedavisinde ebelik ve hemşirelik bakımın kritik bir önemi bulunmaktadır ve kişinin durumu, hastalığın seyri gibi durumlar göz önüne alınarak bakımın planlanması ve uygulanması önemlidir.

KAYNAKÇA

1. WHO. The Global Cancer Observatory - All cancers. International Agency for Research on Cancer - WHO. 2020;419:199–200.
2. Sung H, Ferlay J, Siegel RL, Laversanne M, Soerjomataram I, Jemal A, et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *CA Cancer J Clin.* 2021 May;71(3):209–49.
3. Gültekin M, Dundar S, Kucukyildiz I, Karaca MZ, Boztas G, Turan SH, et al. Survival of gynecological cancers in Turkey: Where are we at? *J Gynecol Oncol.* 2017 Nov 1;28(6).
4. Shalowitz DI, Moore CJ. Telemedicine and Gynecologic Cancer Care. Vol. 47, *Obstetrics and Gynecology Clinics of North America.* W.B. Saunders; 2020. p. 271–85.
5. Sağlık Bakanlığı TC. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı. 2021.
6. Miccò M, Sala E, Lakhman Y, Hricak H, Vargas HA. Role of imaging in the pretreatment evaluation of common gynecological cancers. *Women’s Health.* 2014;10(3):299–321.
7. Yaslı G. Türkiye ’ de Servikal Kanser Tarama Programı Saha Değerlendirmesi. *Sağlık ve Toplum.* 2022;32(3):14–22.
8. Gyamfua AA, Nkrumah I, Ibitoye BM, Agyemang BA, Ofosu ES, Tsoka-Gwegweni JM, et al. The level of knowledge and associated socio-demographic factors on cervical cancer among women: A cross-sectional study at kenyase bosore community, Ghana. *Pan African Medical Journal.* 2019;34.
9. Westin SN, Sun CC, Tung CS, Lacour RA, Meyer LA, Urbauer DL, et al. Survivors of gynecologic malignancies: impact of treatment on health and well-being. *Journal of Cancer Survivorship [Internet].* 2016 Apr 1 [cited 2023 Jun 13];10(2):261–70. Available from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11764-015-0472-9>

10. Bilgiç D, Yağcan H, Güler B NAN. Jinekolojik Cerrahide Ameliyat Öncesi ve Sonrası Kanıta Dayalı Bakım Uygulamaları. Sağlık Akademisyenleri Dergisi/ Health Care Academician Journal. 2019;6(2):114–21.
11. Wojciech R, Rokita W. P R A C E P O G L Ń D O W E The importance of cryosurgery in gynecological practice Kriochirurgia w praktyce ginekologicznej Adres do korespondencji. Vol. 82, Ginekol Pol. 2011.
12. Cervix cryosurgery Information | Mount Sinai - New York [Internet]. [cited 2023 Aug 7]. Available from: <https://www.mountsinai.org/health-library/surgery/cervix-cryosurgery>
13. Fesseha H, Yilma T. Cryosurgery: Its Principles and Application- A Review. Cient Peridique Medicine. 2020;10(2):1–18.
14. Wojciech R, Rokita W. P R A C E P O G L Ń D O W E The importance of cryosurgery in gynecological practice Kriochirurgia w praktyce ginekologicznej Adres do korespondencji. Vol. 82, Ginekol Pol. 2011.
15. Preti M, Vieira-Baptista P, Digesu GA, Bretschneider CE, Damaser M, Demirkesen O, et al. The clinical role of LASER for vulvar and vaginal treatments in gynecology and female urology: An ICS/ISSVD best practice consensus document. Vol. 38, Neurourology and Urodynamics. John Wiley and Sons Inc.; 2019. p. 1009–23.
16. Vaginal Laser Rejuvenation Specialist - Newport Beach, CA: Newport Beach OB/GYN Medical Group, Inc.: OB-GYN [Internet]. [cited 2023 Aug 7]. Available from: <https://www.nb-obgyn.com/services/vaginal-laser-rejuvenation>
17. Schellhas HF. Laser surgery in gynecologic oncology. Semin Surg Oncol. 1995;11(4):299–306.
18. Athanasiou S, Pitsouni E, Grigoriadis T, Michailidis G, Tsiveleka A, Rodolakis A, et al. A study protocol of vaginal laser therapy in gynecological cancer survivors. Climacteric. 2020;23(1):53–8.
19. Yarandi F, Izadi-Mood N, Eftekhari Z, Shojaei H, Sarmadi S. Diagnostic accuracy of dilatation and curettage for abnormal uterine bleeding. Journal of Obstetrics and Gynecology Research. 2010 Oct 1;36(5):1049–52.
20. Hakverdi S, Çiftçi Ş, Güngören A, HAKVERDİ AU, Dolapçioğlu K, Yalınkaya A, et al. Anormal uterin kanamalı kadınlarda uterus içi lezyonların tespitinde dilatasyon ve küretajın tanılma değeri. Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi. 2008;5(3):202–6.
21. Dilatation and Curettage: Image Details - NCI Visuals Online [Internet]. [cited 2023 Aug 7]. Available from: <https://visualsonline.cancer.gov/details.cfm?imageid=9114>
22. Nahas S, Feigenberg T, Park S. Feasibility and safety of same-day discharge after minimally invasive hysterectomy in gynecologic oncology: A systematic review of the literature. Gynecol Oncol. 2016 Nov 1;143(2):439–42.
23. Beck TL, Morse CB, Gray HJ, Goff BA, Urban RR, Liao JB. Route of hysterectomy and surgical outcomes from a statewide gynecologic oncology population: is there a role for vaginal hysterectomy? Am J Obstet Gynecol. 2016 Mar 1;214(3):348.e1-348.e9.
24. Sheth SS. Vaginal hysterectomy. Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol. 2005 Jun 1;19(3):307–32.
25. Moen MD, Richter HE. Vaginal hysterectomy: Past, present, and future. Int Urogynecol J Pelvic Floor Dysfunct. 2014 Jul 16;25(9):1161–5.
26. Sokol AI, Green IC. Laparoscopic hysterectomy. Clin Obstet Gynecol. 2009 Sep;52(3):304–12.

27. Candiani M, Izzo S. Laparoscopic versus vaginal hysterectomy for benign pathology. *Curr Opin Obstet Gynecol*. 2010 Aug;22(4):304–8.
28. Laparoscopic Hysterectomy - Gill Hospital [Internet]. [cited 2023 Aug 28]. Available from: <https://gillhospital.com/our-specialties/general-laparoscopic-surgery/laparoscopic-hysterectomy/>
29. Diver EJ, Rauh-Hain JA, Del Carmen MG. Total pelvic exenteration for gynecologic malignancies. *Int J Surg Oncol*. 2012;2012.
30. Benn T, Brooks RA, Zhang Q, Powell MA, Thaker PH, Mutch DG, et al. Pelvic exenteration in gynecologic oncology: A single institution study over 20 years. *Gynecol Oncol*. 2011 Jul;122(1):14.
31. Vulvar Lezyonlar ve Kanser. Op.Dr Yunus Emre Purut - PDF Ücretsiz indirin [Internet]. [cited 2023 Aug 28]. Available from: <https://docplayer.biz.tr/222273721-Vulvar-lezyonlar-ve-kanser-op-dr-yunus-emre-purut.html>
32. National Cancer Institute. National Cancer İnstitute. 2023 [cited 2023 Jun 25]. Chemotherapy to Treat Cancer. Available from: <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/types/chemotherapy>
33. Nakamura H, Maeda H. Cancer Chemotherapy. *Fundamentals of Pharmaceutical Nanoscience*. 2023 Feb 27;401–27.
34. National Cancer Institute. National Cancer İnstitute. 2023 [cited 2023 Jun 25]. Chemotherapy to Treat Cancer. Available from: <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/types/chemotherapy>
35. Grover S, Chiyapo SP, Puri P, Narasimhamurthy M, Gaolebale BE, Tapela N, et al. Multidisciplinary Gynecologic Oncology Clinic in Botswana: A Model for Multidisciplinary Oncology Care in Low- and Middle-Income Settings. *J Glob Oncol*. 2017 Oct 8;3(5):666–70.
36. National Cancer Institute. National Cancer İnstitute. 2023 [cited 2023 Jun 25]. Radiation Therapy for Cancer. Available from: <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/types/radiation-therapy>
37. Ekwall E, Ternstedt BM, Sorbe B. Important aspects of health care for women with gynecologic cancer. *Oncol Nurs Forum*. 2003;30(2):313–9.
38. Grover S, Chiyapo SP, Puri P, Narasimhamurthy M, Gaolebale BE, Tapela N, et al. Multidisciplinary Gynecologic Oncology Clinic in Botswana: A Model for Multidisciplinary Oncology Care in Low- and Middle-Income Settings. *J Glob Oncol* [Internet]. 2017 Oct 8 [cited 2023 Jun 13];3(5):666–70. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29094103>
39. Brothers BM, Easley A, Salani R, Andersen BL. Do survivorship care plans impact patients' evaluations of care? A randomized evaluation with gynecologic oncology patients. *Gynecol Oncol*. 2013 Jun 1;129(3):554–8.
40. Ekwall E, Ternstedt BM, Sorbe B. Important aspects of health care for women with gynecologic cancer. *Oncol Nurs Forum*. 2003;30(2):313–9.
41. Eroğlu K, Koç G. Jinekolojik Kanser Kontrolü ve Hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2019;53(9):1689–99.
42. Okumuş H, Çiçek Ö, Aluş Tokat M. Jinekolojik Onkoloji Hemşireliğinde Güncel Durum. *KASHED*. 2015;2(2):1–12.
43. Bukeyic E, Terzioğlu F. Individualized Care: Perceptions of Gynecologic Oncology Patients and Nurses. *Journal of Cancer Education*. 2021 Aug 1;36(4):811–8.

44. Akden C, Tez S. Onkoloji kliniğinde hasta ve hemşire bakiş aisiyla bireyselleştirilmiş bakım algisi. 2019.
45. İbrahim H, Ünver G, Molu B. PALYATİF Bakım Alan Son Dönem Kanseri Hastalarında Semptom Kümeleme V Hemşirelik. Ankara Sağlık Bilim Derg. 2018;(2):64–9.